

Geachte Raad van State,

Graag reageer ik op uw vragen omtrent de casus vleermuizen en isoleren van spouwmuren. Ik ben toezichthouder Wet natuurbescherming en heb zodoende kennis van de praktijk en wetgeving. Ik houd mij dagelijks bezig met de handhaving van de Wet natuurbescherming (wnb).

Met vriendelijke groeten,

1A: We weten uit de praktijk dat steeds meer isolatiebedrijven voor het isoleren de spouwmuur inspecteren middels een endoscoop. Ze geven bij ons aan dat ze hierbij ook kijken naar de aanwezigheid van vleermuizen en sporen hiervan, maar het hoofddoel is de geschiktheid van de spouw om te isoleren beoordelen.

1B: Deels geschikt, enkel als extra onderzoeksmiddel. Hiermee kan de aanwezigheid worden bevestigd, de afwezigheid echter niet. Als er keutels of dieren worden vastgesteld is dit een directe bevestiging dat ze hier aanwezig zijn. Als ze niet gezien worden is dit echter niet uit te sluiten omdat niet de gehele spouwmuur goed te overzien is en ze daarnaast niet altijd aanwezig zijn in de verblijfplaats. Vleermuizen maken namelijk gebruik van meerdere verblijfplaatsen (netwerk) en kiezen afhankelijk van omgevingsfactoren de beste plaats voor dat moment. Verder zitten ze in of tussen kieren en gaten, zijn klein en worden dus makkelijk over het hoofd gezien. De potentie van de spouw kan wel goed worden ingeschat: of de spouw breed genoeg is en er invliegopeningen zijn

Echter hebben we enkele recente casussen waarbij de aanwezige vleermuizen niet worden opgemerkt en er alsnog wordt geïsoleerd. Bij een van de casussen is een kraamverblijfplaats en meerdere paar- en zomerverblijfplaatsen toevallig vooraf door een ecologische deskundige vastgelegd. Vervolgens is door de opdrachtgever besloten tot isoleren van een aantal gevels, ook de gevel met de kraam-, paar- en zomerverblijfplaatsen. Deze verblijfplaatsen zijn niet opgemerkt bij het endoscopisch onderzoek door het isolatiebedrijf en inmiddels zijn de spouwmuren geïsoleerd. Hierbij zijn de verblijfplaatsen volledig vernield en zijn er mogelijk individuen gedood of ernstig verstoord. Dit laat goed zien dat deze methode niet voldoende werkt.

2A: Dit is gebruikelijk (en verplicht vanuit de Wnb artikel 1.11) bij grotere isolatieprojecten, zoals van woningbouw verenigingen of andere grote projecten. Bij particulieren of een VVE gebeurt dit nooit tot zelden, ook al zou dit vanuit de zorgplicht wel moeten. Hierin ligt mogelijk een rol voor gemeentes en Soorten Management Plannen (SMP).

2B: Dit is de best beschikbare methode om vleermuis potentie aan te tonen of uit te sluiten. Regulier vind er eerst een Quickscan plaats door een deskundig ecooloog die beoordeelt of de spouwmuur geschikt is. Vereiste is dat de ecooloog deskundig genoeg is op het gebied van vleermuizen en ten minste ter plaatse komt kijken. Deze quickscan kan snel uitgevoerd worden (afhankelijk van grote van het project en deskundigheid ecooloog). Dit doet deze ecooloog door te beoordelen of de spouwmuur (of andere delen van de bebouwing) toegankelijk en geschikt is voor vleermuizen.

Als dit het geval is dient er nader onderzoek plaats te vinden die dit verder onderzoekt of ze echt aanwezig zijn. Dit aanvullende onderzoek is nooit 100% dekkend omdat het altijd een moment opname is en ook hierin fouten gemaakt kunnen worden. Hiervoor dient het vleermuisprotocol gevolgd te worden. Hier kan eventueel ecologisch onderbouwd van afgeweken worden.

3A: Voor methode 1 is mij onbekend of er vervolgonderzoek wordt uitgevoerd. Hier heb ik persoonlijk nog nooit van gehoord. Voor methode 2 is dit gebruikelijk (en verplicht), anders wordt er geen ontheffing verleend en kan het project niet legaal worden uitgevoerd.

3B: Voor methode 1&2 dient hier alsnog onderzoek volgens het vleermuisprotocol plaats te vinden. Dit is volgens de huidige standaard de best beschikbare methode.

4: Buurtonderzoek of bouwtechnisch onderzoek is een mogelijke aanvulling om de potentie te beoordelen: vragen aan bewoners of ze vleermuizen hebben gezien of gehoord in de spouw of onder het dak. Of bouwtekeningen/ter plaatse beoordelen of er toegang tot een spouw aanwezig is. Dit geeft soms een goede indicatie over de potentie. Echter kan hierbij niet worden uitgesloten dat ze niet aanwezig zijn want de bewoners zijn niet ecologisch deskundig genoeg om dit uit te sluiten. Evenals dat een bouwtekening en de praktijk niet altijd overeen komen. Infraroodcamera's kunnen een goede aanvulling zijn op het vleermuisprotocol.

Voor het aantonen van aanwezigheid van de vleermuizen zijn deze methodes alleen als aanvulling geschikt, ze kunnen de afwezigheid niet aantonen.

7: Gemeentes zouden een SMP kunnen opstellen zodat niet iedere burger opnieuw onderzoek moet doen maar dit al vlak dekkend voor de gehele gemeente is gedaan. Dit zal enorme kosten besparen op het ecologische onderzoek en de wachttijden bij ecologen enorm verkorten.

8: Kijk alstublieft naar de verschillende kennisdocumenten die er al zijn over de verschillende vleermuissoorten en ga met vleermuisdeskundigen in gesprek over de enorme impact van isoleren op onze vleermuispopulaties.

Het isoleren van een pand als na deskundig onderzoek blijkt dat er geen vleermuizen zitten kan altijd nog. Het is vrijwel onmogelijk de verblijfplaats voor vleermuizen weer optimaal te herstellen als er wel vleermuizen aanwezig waren en er toch wordt geïsoleerd zonder onderzoek. Daarnaast is haast niet meer aan te tonen dat ze aanwezig waren, dus vind er vaak helemaal geen compensatie plaats, of veel te weinig. Er worden zo dagelijks grote aantallen (potentiële) verblijfplaatsen vernield.

Een vleermuis moet keuze kunnen hebben waar hij gaat zitten in de spouw (en binnen het netwerk van zijn verblijfplaatsen). Die keuze is van meerdere factoren afhankelijk (seizoen, weer, temperatuur, vochthuishouding, soortafhankelijk, etc.) Als deze netwerken steeds kleiner worden zal deze keuze ook afnemen en onder een kritische waarde zakken. Een kast kan geschikt zijn voor vleermuizen, echter heeft deze veel minder buffer of keuze en is de originele spouw vaak veel beter: de vleermuis kan hier zelf intern kiezen waar hij gaat zitten. In een kast is deze keuze vele malen beperkter en moet het dier verhuizen naar een andere kast of verblijfplaats. Dit is onwenselijk voor zijn energiehuishouding en daarmee voor zijn overlevingskansen. Een vergelijking: je pakt een luxe villa af en geeft ze een aantal kartonendoosjes terug.

Mijn vrees bestaat dat we over een aantal jaar een te groot deel van de geschikte verblijfplaatsen hebben geïsoleerd. Het gevolg kan zijn dat mensen er warmer bij zitten, maar populaties vleermuizen uitsterven of enorm in aantal dalen. Dit als gevolg van een gebrek aan geschikte verblijfplaatsen en populatieverlies door het doden van vleermuizen in de spouw bij dit soort isolatiewerkzaamheden.

Daarnaast kan het isoleren van de spouw ook op andere diersoorten een effect hebben, zoals gierzwaluwen. Dit komt door de isolatiekorrels die boven de spouw uitsteken. Hierdoor kunnen deze (en andere) vogels mogelijk niet meer bij hun oorspronkelijke nestlocatie komen.